

“Poldersport in beeld”

In opdracht van:

Gemeente Anna Paulowna
College van Burgemeester en Wethouders
Burg. Mijnliefstraat 1
1761 BK Anna Paulowna

Samengesteld door:

drs. Judith E.C. Gielens
beleidsmedewerker welzijn gemeente Anna Paulowna

Maart 2000

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	3
1.1 Maatschappelijke ontwikkelingen	3
1.2 Maatschappelijke waarden basis voor sportbeleid	3
2. Indeling “Poldersport in beeld”	5
3. Huidige situatie gemeente Anna Paulowna	6
3.1 Aanleiding	6
3.2 Bevolkingsopbouw	6
3.3 Sportdeelname	7
3.4 Conclusie	8
4. Ontwikkelingen in de sport	9
4.1 Algemene ontwikkelingen sportdeelname	9
4.2 Ontwikkelingen sportbeleid	11
4.3 Conclusie	13
5. Sportbeleid gemeente Anna Paulowna	14
5.1 Collegeprogramma	14
5.2 Beleidsdoelstellingen	15
5.3 Beleidsinstrumenten	15
5.4 Conclusie	17
6. Opzet deelnota’s	18
6.1 Werkwijze	18
6.2 Deelnota’s “Poldersport in beeld”	18
7. Keuze volgorde deelnota’s	21
Bijlage 1	22

1. INLEIDING

1.1 Maatschappelijke ontwikkelingen

Om tot een sportbeleid te komen is inzicht in de landelijke en lokale ontwikkelingen noodzakelijk. Uit landelijke gegevens is gebleken dat maatschappelijke ontwikkelingen meer en meer doorwerken in het beoefenen van sport en de vrijetijdsbesteding. Sport vormt immers een integraal onderdeel van onze maatschappij. Op talloze gebieden raakt de sport de samenleving.

Sportbeoefening is één van de belangrijkste vormen van vrijetijdsbesteding. Bijna 65% van de Nederlandse bevolking (leeftijdsgroep 6-79 jarigen) doet in 1995, gemiddeld twee uur per week aan sport. Ongeveer 5,7 miljoen mensen sporten in georganiseerd verband, waarvan 4,7 miljoen bij een sportvereniging.

Sport heeft vele positieve effecten op het grote aantal beoefenaars en al diegenen die daarbij betrokken zijn. Sport draagt ook bij aan het bereiken van belangrijke maatschappelijke doelen als gezondheid, participatie en sociaal-economische ontwikkeling. Sport kan door zijn karakter een belangrijke rol spelen bij de ontwikkeling van een gezonde, actieve en betrokken leefstijl van de jeugd en kan in die zin dan ook een preventieve werking hebben op bijvoorbeeld het terrein van vandalisme en kleine criminaliteit. Sport is dan ook veel meer dan een plezierige en ontspannen manier van vrijetijdsbesteding en daarom een belangrijke reden om een sportbeleid te voeren. De sport is de laatste decennia onder invloed van diverse maatschappelijke- en beleidsontwikkelingen omvangrijker en veelzijdiger geworden. In die zin is het dan ook niet verwonderlijk dat het terrein van de sport een plaats is waarin brede maatschappelijke ontwikkelingen doorwerken. Zo weerspiegelt de maatschappelijke achterstandspositie van allochtonen, gehandicapten en ouderen zich ook in de sport. Sportstimuleringsbeleid is daarom veelal toegespitst op deze doelgroepen, waarbij de laatste jaren de verwevenheid groter is geworden met minderhedenbeleid, jeugdbeleid en achterstandsbeleid, dat zich richt op onderwijs en welzijn.

1.2 Maatschappelijke waarden basis voor sportbeleid

Voor de gemeente Anna Paulowna zijn de genoemde maatschappelijke waarden een belangrijke reden om een sportbeleid te voeren. Tot en met 1999 heeft de gemeente Anna Paulowna niet de beschikking gehad over een nota waarin de visie van de gemeente over het sportbeleid is verwoord. Voor de vertegenwoordigers van Algemeen Sportbelang was dit aanleiding om hier om te vragen. Het ontbreken van een dergelijke nota betekent overigens niet dat de gemeente Anna Paulowna in de achterliggende periode niets aan sport heeft gedaan. Feit is dat de sport bij de gemeente Anna Paulowna al decennia lang hoog in het vaandel staat. Het voorzieningenniveau is dan ook zeker acceptabel te noemen, al zal niemand ontkennen dat het altijd beter kan. Zeker de laatste jaren wordt de gemeente steeds vaker geconfronteerd met forse wensen betreffende nieuwe voorzieningen dan wel aanpassing van bepaalde voorzieningen. In de tijd dat de gemeente nog de beschikking had over forse doelreserves was het geen probleem. Nu de doelreserves nagenoeg zijn afgeschaft, moeten deze sportwensen concurreren met allerlei andere zaken. Dergelijke afwegingen zijn vaak moeilijk te maken en hebben dan ook tot gevolg dat sommige wensen jarenlang op de prioriteitenlijst blijven staan. Dit is nooit goed, zowel voor de sportvereniging niet als voor de gemeente niet. De gemeente Anna Paulowna heeft het dan alleen nog maar over wensen betreffende accommodaties.

Daarnaast wordt de gemeente steeds meer geconfronteerd met een veranderende vraag. Het is daarom belangrijk eens na te gaan of het thans gebodene nog wel de vraag dekt. Kortom: het is tijd eens te onderzoeken of het huidige sportbeleid nog wel aansluit bij de vraag en zo nee, hoe daar verandering in kan worden aangebracht.

2. INDELING “POLDERSPORT IN BEELD”

In dit hoofdstuk wordt de indeling van de sportnota “Poldersport in beeld” weergegeven. De aanleiding voor deze nota is enerzijds het collegeprogramma 1998-2002, waarin deze nota wordt aangekondigd en anderzijds de wens van Algemeen Sportbelang om duidelijkheid te verschaffen over het sportbeleid in de komende jaren.

In de inleiding wordt aangegeven wat sport betekent in onze maatschappij en hoe de gemeente Anna Paulowna er tegenaan kijkt. In hoofdstuk 3 wordt de huidige bevolkingsopbouw met daarbij enkele ontwikkelingen weergegeven, waarbij bij bepaalde leeftijdsgroepen opvallende ontwikkelingen zich voordoen.

In hoofdstuk 4 wordt aangegeven dat de groei in sportdeelname voorbij is, maar dat er wel verschuivingen binnen bevolkingsgroepen plaatsvinden. Het belangrijkste gevolg is dat het ledenbestand van verenigingen zal stabiliseren, maar wel verouderen en dat de belangstelling voor de individueel beoefende sporten zal toenemen. Naast deze ontwikkelingen zijn er de afgelopen jaren ook ontwikkelingen in het sportbeleid gaande. Op grond van die ontwikkelingen is geconstateerd dat het sportbeleid in de gemeente Anna Paulowna aanpassing behoeft. Deze ontwikkelingen worden verwoord in paragraaf 4.2.

In het vijfde hoofdstuk wordt allereerst aangegeven wat er over het sportbeleid van de gemeente Anna Paulowna in de voorgaande drie collegeprogramma's is vastgesteld en wat de doelstellingen van het gemeentelijk sportbeleid zijn. Met behulp van het accommodatiebeleid, subsidiebeleid en beleidsoverleg tracht de gemeente zo goed mogelijk uitvoering te geven om de vastgestelde doelstellingen te bereiken. De gemeente moet de voorwaarden zo scheppen dat de sport in beginsel voor iedereen toegankelijk is. Voor de gemeente is het zaak om te onderzoeken of met de huidige beleidsinstrumenten de doelstellingen nog gehaald worden en de sport nog voor iedereen tegen een redelijk betaalbare prijs toegankelijk is. Zo niet, dan dienen de instrumenten aangepast te worden.

Om ervoor te zorgen dat niet te veel hooi op de vork wordt genomen, pleit de gemeente in hoofdstuk 6 ervoor om eerst een algemene beleidsnota op te stellen waarin algemene tendensen en ontwikkelingen worden opgesomd, welke de basis vormen voor nader op te stellen deelnota's. Tevens wordt duidelijk gemaakt dat de gemeente voornemens heeft de nota, en zeker de deelnota's, in samenwerking met Algemeen Sportbelang op te stellen. In de tweede paragraaf van hoofdstuk zes komen de verschillende deelnota's die nog ontwikkeld moeten worden aan de orde. Hierbij wordt aangegeven welke onderwerpen in ieder geval bij de deelnota's van belang zijn. Achtereenvolgens wordt een korte omschrijving gegeven van het accommodatiebeleid, subsidie- en tariefbeleid, sportstimuleringsbeleid, vrijwilligersbeleid / verenigingsondersteuning en het beleidsproces.

Tenslotte wordt in hoofdstuk 7 aangegeven dat de prioriteit ligt bij het accommodatiebeleid.

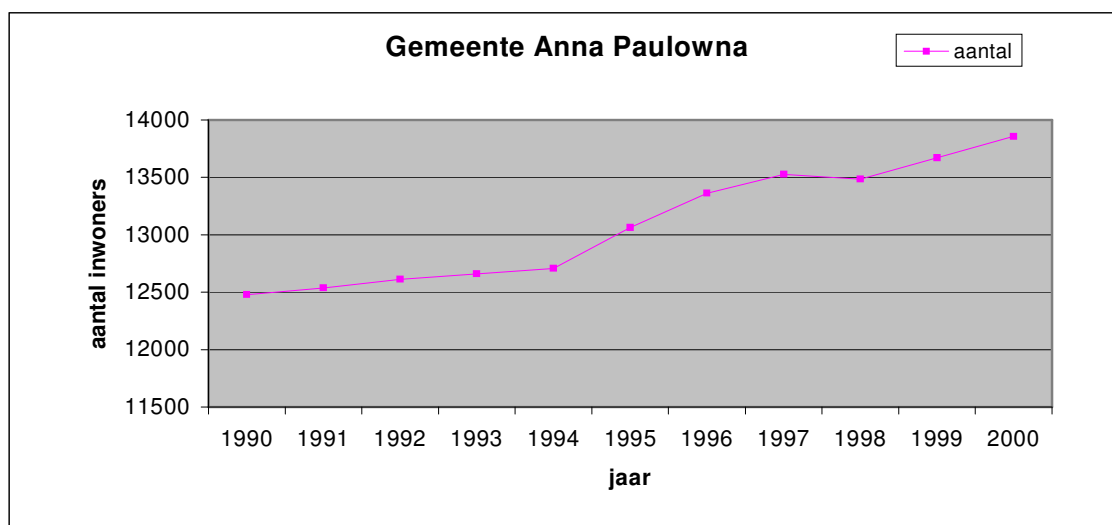
3. HUIDIGE SITUATIE GEMEENTE ANNA PAULOWNA

3.1 Aanleiding

Ook de gemeente Anna Paulowna tracht door middel van sportstimulering maatschappelijke achterstandposities van bepaalde doelgroepen te verbeteren. Ter ondersteuning van het te bepalen beleid zijn de demografische ontwikkelingen van de afgelopen tien jaar op een rijtje gezet.

3.2 Bevolkingsopbouw

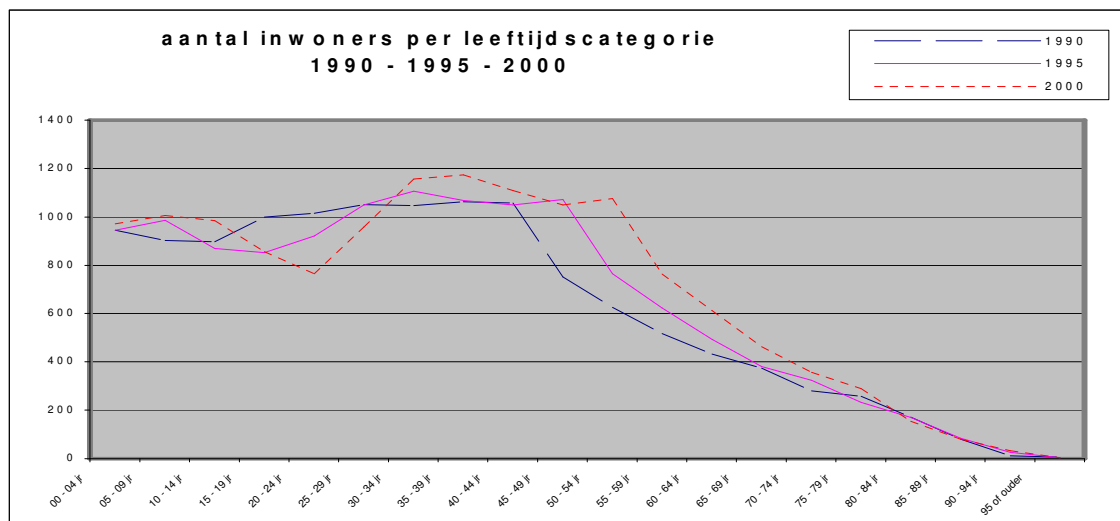
Op 1 januari 2000 telt gemeente Anna Paulowna 13.857 inwoners. Het aantal inwoners in de verschillende kernen van Anna Paulowna (Kleine Sluis, Breezand, Wieringerwaard, Van Ewijksluis en Spoorbuurt) is de afgelopen tien jaar steeds toegenomen. Alleen in 1998 kende de gemeente een lichte daling (ten opzichte van 1997) van het aantal inwoners.

Grafiek 1: Gemeente Anna Paulowna, aantal inwoners vanaf 1990

Gemeente Anna Paulowna kenmerkte zich de laatste jaren door groei. De mogelijkheid tot uitbreiding van woningbouw is voor de komende jaren ook aanwezig, waardoor het aantal inwoners nog zal kunnen toenemen.

In deze nota is aangegeven dat bijna 65% van de Nederlandse bevolking (leeftijdsgroep 6-79 jarigen) gemiddeld twee uur per week aan sport doet. Wordt dit landelijke percentage uit 1995 afgezet tegen aantal inwoners van de gemeente Anna Paulowna, dan betekent dit voor de Polder dat 7.667 inwoners (65% van 11.796 inwoners) in 1995 gemiddeld twee uur per week aan sport zouden doen.

Grafiek 2: Gemeente Anna Paulowna, aantal inwoners per leeftijdscategorie in 1990 / 1995 / 2000

In de gemeente Anna Paulowna zijn een aantal opvallende veranderingen in de leeftijdsopbouw van de inwoners over de afgelopen tien jaar geconstateerd.

De vergrijzing is de afgelopen tien jaar behoorlijk toegenomen. Het aandeel ouderen (inwoners vanaf 55 jaar) was in 1995 (ten opzichte van 1990) met 9,8% gestegen en in 2000 (ten opzichte van 1995) met 17,8% gestegen. Gezien de leeftijdsopbouw van de gemeente in 2000, zal het aandeel ouderen in de samenleving de komende jaren nog meer toenemen.

Het aantal kinderen dat in deze gemeente geboren wordt neemt langzaam toe. De jeugdigen tot en met 14 jaar is de afgelopen tien jaar ook progressief gestegen, namelijk met 2,1% in 1995 (ten opzichte van 1990) en met 5,7% in 2000 (ten opzichte van 1995).

Opvallend is dat het aantal inwoners in de leeftijdsgroep 15-29 jarigen (jongeren) de afgelopen tien jaar is afgenomen met 7,9% in 1995 (ten opzichte van 1990) en met 8,7% in 2000 (ten opzichte van 1995). De totale afname van de jongeren is de afgelopen tien jaar 15,9% geweest.

3.3 Sportdeelname

In de gemeente Anna Paulowna zijn ruim 60 sportverenigingen actief variërend van voetbalvereniging tot kolfvereniging. Het ledenaantal bedraagt circa 5.000. Het aantal verenigingen en het aantal leden is de afgelopen jaren toegenomen. De meeste sportverenigingen zijn aangesloten bij de sectie "Algemeen Sportbelang". Algemeen Sportbelang behartigt de belangen van sportverenigingen en dient op verzoek van de gemeente advies in over onder meer de prioriteitenlijst, subsidie aanvragen en beleidsontwikkeling.

3.4 Conclusie

Bovenstaande ontwikkelingen zullen van invloed zijn op de sportbeoefening in de gemeente. Voor een gemeente is het zaak om tijdig in te spelen op de ontwikkelingen zodat men in de toekomst niet voor verrassingen komt te staan. De beleidsvoornemens staan uiteraard niet vast maar worden zo bepaald dat er te allen tijde op actuele ontwikkelingen ingespeeld kan worden.

Gezien de demografische ontwikkelingen in de gemeente Anna Paulowna zal het beleid op het gebied van sportstimulering zich bij voorkeur richten op onderstaande doelgroepen:

- ouderen
- nieuwe inwoners van de gemeente (allochtonen en niet allochtonen)
- jeugd tot en met 14 jaar
- en jongeren

Door middel van doelgroepenbeleid tracht de gemeente in te spelen op die groeperingen die in een maatschappelijke achterstandpositie verkeren.

4. ONTWIKKELINGEN IN DE SPORT

4.1 Algemene ontwikkelingen sportdeelname

De Katholieke Universiteit Brabant heeft onlangs onderzoek verricht naar de ontwikkeling in sportdeelname en organisatiegraad van de sport in de periode 1975-1995. In de hierover verschenen publicatie "Trendanalyse Sport" wordt een beeld geschetst van de sportdeelname in Nederland, welke trends er de afgelopen twintig jaar zijn te onderscheiden en hoe op basis van deze trends de sportdeelname zich in de komende jaren zal ontwikkelen. Voor gedetailleerde informatie (onder andere definitie van het begrip sporter) raden wij u deze publicatie ter lezing aan. In het kader van deze nota volstaan wij met een korte samenvatting.

A. Sportdeelname

De sportdeelname (6-79 jarigen) in Nederland is tussen 1979 en 1983 gestegen van 59% tot 66%. In de jaren daarna is de sportdeelname ongeveer op hetzelfde niveau gebleven. Waren het vroeger de mannen die meer aan sport deden dan vrouwen, sinds 1995 liggen de aantallen gelijk.

De leeftijd heeft een aanzienlijke invloed op sportdeelname. De sportdeelname is het hoogst in de groep 6-17 jarigen (85%). Daarna daalt dit bij elke opvolgende leeftijdscategorie tot ongeveer 30% bij de 65-79 jarigen. Opvallend is dat vanaf 1983 bij de groep tot 34 jaar geen groei meer is te bespeuren, maar dat zich een daling inzet en dat er bij de groep 35 jaar en ouder wel sprake is van een stijging van het aantal sporters.

Naarmate de opleiding en het inkomen stijgen, stijgt de sportdeelname ook. Verder is gebleken dat personen met een baan vaker aan sport doen dan werklozen (50%) en gepensioneerden (35%).

In algemene zin kan gesteld worden dat deelname aan teamsporten en traditionele zalsporten een dalende tendens vertonen en dat de deelname aan individuele sportbeoefening stijgt.

B. Tijdsbesteding

Het gemiddeld aantal uren vrije tijd van de Nederlandse bevolking is tussen 1975 en 1995 redelijk gelijk gebleven, terwijl het aantal uren sport per week is toegenomen van 2,8 uur naar 3,4 uur. In het algemeen kan gesteld worden dat jongeren meer uren aan sport besteden dan ouderen. De groep 65-79 jarigen is gemiddeld het snelst toegenomen in het aantal uren sport per week. Deze groep sport zelfs meer uren dan de groep 35-64 jarigen.

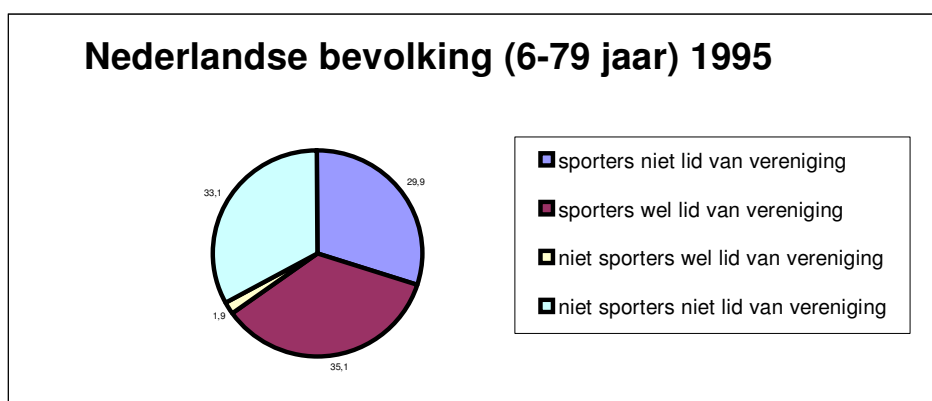
In het weekend wordt veel gesport. Op zaterdag zijn veel sporters actief tussen 10.00 uur en 16.00 uur. De grote piek ligt rond 15.00 uur. De zondag laat een vergelijkbaar patroon zien, zij het dat de piek dan rond 11.00 uur ligt. Doordeweeks neemt het aantal sporters na 18.00 uur snel toe. De piek ligt tussen 19.00 uur en 20.00 uur. Op dinsdag is deze piek beduidend hoger dan op andere dagen.

C. Sportfrequentie

Ongeveer de helft van de sporters gaat één keer per week sporten, een kwart twee keer per week. Gemiddeld wordt er ongeveer twee keer per week gesport. Sporters die gemiddeld het meeste aantal keren per week sporten zijn mensen die onderwijs volgen (2,5 keer per week) en gepensioneerden (3,1 keer per week). Huisvrouwen sporten het minste aantal keren per week (1,8 keer per week).

D. Organisatiegraad

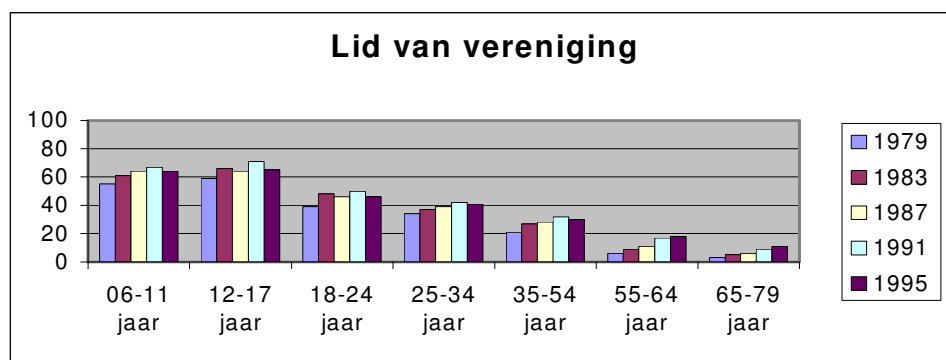
Iets meer dan eenderde van de Nederlandse bevolking in de leeftijdsgroep 6-79 jarigen (sporters en niet-sporters) is lid van een sportvereniging. Van het aantal sporters is ongeveer de helft aangesloten bij een vereniging.

Grafiek 3: Samenstelling (niet)leden van de vereniging van de Nederlandse bevolking (6-79 jaar) in 1995

Voor 1995 geldt dat in de groep 6-17 jarigen ongeveer tweederde lid is van een vereniging. Naarmate de leeftijd hoger ligt, daalt het percentage dat aangesloten is bij een vereniging. In de leeftijdsgroep 65-79 jarigen is slechts 11% van de sporters nog maar verenigingslid.

Tot aan begin jaren '90 nam het percentage dat aangesloten is bij een vereniging toe. Daarna nam het aantal verenigingsleden af, met uitzondering van de leeftijdsgroep 55-64 jarigen en 65-79 jarigen.

Grafiek 4: Percentage verenigingsleden afgelopen 15 jaar

Opvallend is dat de opkomst van ongeorganiseerde sporten zoals fitness/aerobics niet heeft geleid tot een afname van de deelname aan de georganiseerde sport. Het heeft er wel voor gezorgd dat er geen sprake is van een toename. Het is niet uitgesloten dat de georganiseerde sport de komende jaren minder deelnemers trekt. Dit wordt niet zo zeer veroorzaakt omdat men geen lid meer wil worden van een vereniging, maar omdat de animo om te trainen en competitie te spelen aan het afnemen is. Deelname aan training en/of competitie brengt grotere verplichtingen met zich mee dan alleen een lidmaatschap.

De verwachting is dat deelname aan meer individuele sportbeoefening, zoals fitness/aerobics, zwemmen, fietsen en tennis zal stijgen, voornamelijk als gevolg van de hogere deelname van personen vanaf 35 jaar.

Bij het accommodatiegebruik valt op dat niet-officiële sportterreinen (speelveldjes e.d.) tussen 1979 en 1995 aan betekenis hebben ingeboet terwijl het gebruik van sportzalen/sporthallen is toegenomen, evenals het gebruik van overdekte zwembaden.

E. Conclusies en toekomstverwachtingen

De grootste groei in de sportdeelname is voorbij. Wel zijn er verschuivingen binnen bepaalde bevolkingsgroepen. Vooral bij oudere leeftijdsgroepen stijgt de sportbeoefening. Op grond van de combinatie van een stijgend bevolkingsaantal, een gelijk blijvend aantal jongeren en een nog sterker groeiend aantal personen tussen de 50-64 jaar, kan worden aangenomen dat de sportdeelname de komende tien jaar in absolute zin zal toenemen. Er kan worden uitgegaan van een stabiel percentage van sportdeelname van 65%. De teruggang van de jongeren wordt gecompenseerd door de oudere leeftijdsgroepen. De effecten van de veranderende leeftijdsopbouw zijn waarschijnlijk sterker op deelname aan bepaalde takken van sport, dan op sportdeelname als geheel. Verwacht wordt dat sporten die nog op hoge leeftijd kunnen worden beoefend, zoals wandelen, fietsen en zwemmen, zullen groeien. Het aantal verenigingsleden zal zich stabiliseren. Verenigingen zullen wel te maken krijgen met een verouderend ledenbestand. Er wordt een teruggang verwacht bij deelname aan training/competitie, vooral bij de leeftijdsgroepen 12-17 en 35-54 jarigen.

4.2 Ontwikkelingen sportbeleid

Behalve de ontwikkelingen van de sportdeelname zijn er ook ontwikkelingen te melden op het gebied van sportbeleid. Hoewel het gemeentelijk sportbeleid zich per plaats ontwikkelt, zijn er diverse landelijke trends te herkennen. De belangrijkste ontwikkelingen worden hierna weergegeven.

A. Accommodatiebeleid

Naast de bouw en aanleg van sportaccommodaties was beheer en exploitatie van die accommodaties ook een taak voor de overheid. Bij de planning van accommodaties werd veelal alleen gekeken naar het belang voor de sport.

Het beleid is tegenwoordig meer gericht op vernieuwing en aanpassing van accommodaties. Het beheer en de exploitatie wordt veelal uitbesteed, of de accommodatie wordt geheel geprivatiseerd. Een kostendekkende exploitatie wordt als steeds belangrijker ervaren. Er is dan ook sprake van een toenemende samenwerking met private ondernemingen bij de aanleg van accommodaties. Bij de aanleg is er ook steeds meer aandacht voor een sportvriendelijke inrichting van de openbare ruimte en voor de bereikbaarheid (terugdringing sportverkeer). Dit vereist een integrale planning.

B. Subsidie- en tariefbeleid

Er was (is) veelal sprake van indirecte subsidiëring op de tarieven. Een veel voorkomende subsidievorm is de subsidie per jeugdlid. Bovendien was het beleid zo bepaald dat er veelal sprake was van een onvoorwaardelijke subsidiëring van sportverenigingen en werden er bijna geen voorwaarde aan de subsidie verbonden. Daarnaast zijn de tarieven voor accommodaties ook steeds verder gestegen.

Tegenwoordig zijn veel gemeenten zich aan het heroriënteren op de tariefensystematiek. De kostprijs wordt meer en meer het uitgangspunt. De subsidies zijn tegenwoordig meer afgestemd op de output: met andere woorden meer doel-, project- en activiteitsubsidies. Gemeenten gaan ook steeds meer over (veelal samen met private ondernemingen) tot het ontwikkelen van fondsen voor bijzondere sportevenementen en startsubsidies.

C. Sportstimuleringsbeleid

Gemeenten richtten zich in het recente verleden veel op de recreatiesport/sportieve recreatie. Veel gemeenten organiseerden zelf sportactiviteiten. Hierbij was er aandacht voor verschillende doelgroepen waaronder jongeren, ouderen, vrouwen, allochtonen en gehandicapten. Schoolzwemmen, schoolsport en uitleen sportmaterialen stonden hoog in het vaandel.

Tegenwoordig richten veel gemeenten zich op (gesubsidieerde) kennismakingscursussen en kennismakingsactiviteiten. Het doelgroepenbeleid wordt meer geïntegreerd in het welzijnsbeleid. Er komt ook steeds meer aandacht voor buurt- en wijk sport. De jeugd krijgt meer aandacht, vanwege toenemende uitval jeugdleden. Ook de ouderen worden meer benadrukt. Schoolsport wordt veelal toegepast in het kader van een verlengde schooldag. Voor de overheid vormen commerciële sportaanbieders ook steeds meer een partij in het kader van gemeentelijk sportbeleid.

D. Vrijwilligersbeleid, verenigingsondersteuning en professionalisering

In het verleden kregen verenigingen veelal subsidie per lid ten behoeve van deskundigheidsbevordering.

Tegenwoordig zien gemeenten deskundigheidsbevordering vaak als hun taak. Veel gemeenten dragen zorg voor verenigingsondersteuning, zoals hulp bij doorlichten van verenigingen. De provinciale sportraden worden vaker ten behoeve van verenigingsondersteuning ingeschakeld. Ook ondersteunen gemeenten veelal het vrijwilligersbeleid ten behoeve van verenigingen. In de grotere gemeenten worden verenigingen veelal ondersteund door middel van het creëren van gesubsidieerde arbeidsplaatsen.

E. Sportgezondheidsbeleid

Er zijn gemeenten geweest die de medische keuringen, later gevolgd door preventief sport-medisch onderzoek, subsidieerden. Ook werd wel steun verleend bij het opzetten van Sportmedische Adviescentra.

Tegenwoordig wordt er aandacht geschonken aan bewegingsstimulering, bedrijfssport, blessurepreventie en sportgezondheidszorg. Hierbij wordt veelal samengewerkt met de GGD, Sportmedische Adviescentra, CAD, sportscholen en fitnesscentra, zwembaden, sportverenigingen, welzijnsorganisaties en ouderenorganisaties.

F. Topsportbeleid

Dit beleid was veelal niet aanwezig. Topsport werd meer gezien als een taak voor de landelijke overheid. Wel werden topsportevenementen en betaald voetbal ondersteund.

Topsportbeleid maakt tegenwoordig vaker deel uit van sportbeleid, echter wel veelal alleen bij de grotere gemeenten. Steeds vaker worden individuele (top)sporters ondersteund. Ook de financiële ondersteuning van topsportevenementen en het aandacht schenken aan individuele topsportprestaties maken steeds meer deel uit van sportbeleid. Dit om de naam van de gemeente te promoten.

G. Beleidsproces

Het sportbeleid kwam vaak puur vanuit het gemeentehuis tot stand. De gemeentelijke sportraden kwamen vaak pas op het laatst in beeld.

Tegenwoordig huldigen gemeenten steeds vaker de opvatting dat sportbeleid een resultaat is van een participatief, interactief beleidsproces, waarin sportaanbieders en vertegenwoordigers van andersoortige organisaties een inbreng hebben.

4.3 Conclusie

In het verleden was er sprake van een kwantitatieve groei van de sport. Gevolg was dat het beleid zich concentreerde op aanleg van sportaccommodaties. De gemeenten gingen aanbodgericht te werk: de accommodaties werden aangelegd en de burgers konden er gebruik van maken. Het beleid was input-gericht: de overheid subsidieerde de sport, en dan vooral de accommodaties en had hierbij niet veel oog voor de activiteiten.

Tegenwoordig is er meer aandacht voor de kwaliteit van de sport. Tevens wordt er meer gekeken naar de vraag en of men met een bepaalde activiteit een probleem kan oplossen. Er wordt dus meer gelet op de “opbrengst” van de sport, ofwel output-gericht. Wat dat betreft kan worden gesteld dat de taakopvatting van de overheid ruimer is geworden.

5. SPORTBELEID GEMEENTE ANNA PAULOWNA

In hoofdstuk twee staan de maatschappelijke ontwikkelingen van de gemeente Anna Paulowna beschreven. Deze gegevens zijn als aanvulling meegenomen op het geformuleerde collegeprogramma 1998-2002 van gemeente Anna Paulowna.

5.1 Collegeprogramma

In Anna Paulowna zijn in het verleden de uitgangspunten op het gebied van sport nooit verwoord in een nota. Deze uitgangspunten zijn door de jaren heen wel geformuleerd in de verschillende collegeprogramma's, te weten de periode 1990-1994, periode 1994-1998 en de periode 1998-2002. Een beknopte beschrijving van het vastgestelde collegeprogramma met daarbij een evaluatie wordt hieronder weergegeven.

Periode 1990-1994

In het collegeprogramma 1990-1994 wordt een verder onderzoek naar het geheel of gedeeltelijk privatiseren van accommodaties voor veld- en baansporten aangekondigd. De evaluatie geeft aan dat de privatisering van het zwembad in Breezand rond is gekomen, maar dat er geen sprake is geweest van verder onderzoek.

Periode 1994-1998

In het collegeprogramma 1994-1998 wordt een herziening van de Algemene Subsidieverordening aangekondigd, een onderzoek naar de mogelijkheden voor verdere privatisering van sportaccommodaties exclusief de sportvelden en tenslotte wordt de adviserende rol van Algemeen Sportbelang benadrukt. Bij de tussentijdse evaluatie wordt aangegeven dat de Algemene Subsidieverordening is herzien, met uitzondering van de deelverordening. Ook zijn er verkennende gesprekken over privatisering geweest, maar er zijn nog geen duidelijke standpunten ingenomen. Tevens wordt de subsidieregeling voor OZB-compensatie aangekondigd.

Periode 1998-2002

In het collegeprogramma 1998-2002 wordt nadrukkelijker ingegaan op het sportbeleid. Het sportbeleid van de gemeente moet leiden tot een gevarieerd aanbod van voorzieningen en tot een samenhangend aanbod van activiteiten. In de sportnota wordt aangekondigd dat er meer aandacht moet zijn voor preventief onderhoud, privatisering, planning en prioriteiten. De rol van Algemeen Sportbelang wordt wederom benadrukt. Beleidsvoornemens zijn onder meer:

- sportnota waarin de uitgangspunten worden vermeld voor de vaststelling van prioriteiten;
- een onderhoudsfonds voor accommodaties (inmiddels geëffectueerd in de begroting 1999);
- een activiteitenfonds voor nieuwe ontwikkelingen (inmiddels geëffectueerd in de begroting 1999);
- aandacht verplaatsing sportverenigingen naar Grasweg;
- reservering middelen voor verbetering Sportcentrum Veerburg (inmiddels geëffectueerd in de begroting 2000).

Er kan geconstateerd worden dat er wel uitspraken over gemeentelijk sportbeleid worden gedaan, maar dat er nog geen sprake is van enkele duidelijke doelstellingen. Hiermee wordt aangegeven, dat met deze doelstellingen bij het gevoerde beleid wel rekening is gehouden, maar nooit expliciet op papier zijn gezet. Desondanks wordt het belangrijk geacht dat de doelstellingen wel duidelijk worden benoemd. (Die uitgangspunten vormen dan de basis voor de nader op te stellen deelnota's.)

5.2 Beleidsdoelstellingen

Voor een gemeente is het van belang dat er een duidelijk sportbeleid geformuleerd wordt en nog belangrijker is het dat dit ook naar wens wordt uitgevoerd. In het sportbeleid staan onder meer de doelstellingen, met welke middelen de doelstellingen bereikt worden, met welke prioriteit en in welke tijdsvolgorde het plan gerealiseerd dient te worden, zodat er vervolgens een evaluatie kan plaatsvinden.

De centrale doelstelling van het sportbeleid van de Gemeente Anna Paulowna wordt als volgt omschreven:

De gemeente wil door middel van sport een positieve bijdrage leveren aan samenhang, integratie, participatie en gezondheid in de samenleving.

Uit deze centrale doelstelling blijkt dat de gemeente een duidelijk belang toekent aan de sportbeoefening en dat zij dit erkent en actief ondersteunt. Concreet kan dit worden verwoord in de volgende subdoelstellingen:

- De gemeente zal haar inwoners zo goed mogelijk stimuleren om te sporten, dan wel deel te nemen aan sportactiviteiten.
- De sport c.q. sportactiviteiten dienen echter wel voldoende en op verantwoorde wijze aangeboden te worden.
- Belangstellenden dragen een redelijke eigen bijdrage bij.
- De gemeente zal in zowel de voorbereidende als in de uitvoerende zin, daar waar het nodig is, stimulerend en/of ondersteunend optreden en hanteert hiermee een actief sportbeleid.

5.3 Beleidsinstrumenten

A. Accommodatiebeleid

De gemeente organiseert zelf geen sportactiviteiten, maar schept voorwaarden om deze toch te kunnen laten uitvoeren. De gemeente biedt onder andere een vorm aan waarbij accommodaties aangeboden worden onder de kostprijs (indirecte subsidiering). Ook worden verenigingen door middel van investeringssubsidie in staat gesteld hun eigen verenigingsaccommodaties te realiseren. Dankzij deze constructie is er in de gemeente een ruim aanbod aan sportaccommodaties, verdeeld over de verschillende kernen, die de vergelijking met een gemiddelde gemeente van circa 20.000 – 25.000 inwoners kan doorstaan.

De behoefte aan sportaccommodaties wordt niet alleen bepaald door de kwantiteit maar ook door de kwaliteit daarvan. Om kwaliteit te kunnen bieden en daarnaast de accommodaties betaalbaar te houden zal er effectief en efficiënt gewerkt moeten worden. Om dit te kunnen realiseren, zal er bijna een bedrijfsmatige aanpak van de exploitatie gehanteerd moeten worden. Dit mag echter nooit geheel ten koste gaan van de maatschappelijke doelstellingen.

Het huidige aanbod van sportaccommodaties dient goed in kaart te worden gebracht, zodat duidelijk wordt in hoeverre er effectief en efficiënt beheer gevoerd wordt en of dit eventueel bijgesteld dient te worden. Middels een goed accommodatieplan wil de gemeente voorkomen dat zij dan wel de verenigingen voor verrassingen komen te staan.

B. Subsidiebeleid

Subsidies zijn een middel voor het bereiken van doelstellingen in het sportbeleid. Subsidies moeten ertoe bijdragen dat iedereen naar eigen voorkeur en vermogen de sport kan bedrijven of de sport kan aanbieden.

In de Subsidie verordening van de gemeente Anna Paulowna staan de volgende vormen van subsidie weergegeven.

- Jaarlijkse subsidies
- Investeringsubsidies
- Eenmalige subsidie

De subsidiering van de sport vindt op twee manieren plaats, namelijk direct of indirect. Het doel van de subsidie bepaalt of de subsidie direct dan wel indirect is.

Indirecte subsidies:

Een subsidie die het verschil tussen de werkelijke kostprijs van een sportaccommodatie en het gebruikerstarief vergoedt.

Directe subsidies:

Een subsidie die rechtstreeks door de gemeente aan een sportvereniging wordt uitbetaald. In de verordening zijn jaarlijkse-, investerings- en éénmalige subsidies opgenomen. Deze wijze van subsidiëren is voor alle partijen zichtbaar.

	<i>Directe subsidie</i>	<i>Indirecte subsidie</i>
<i>Eenmalige subsidie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Sportactiviteiten 	<ul style="list-style-type: none"> • Bijdrage bouw kleedkamers
<i>Investeringsubsidie</i>	---	<ul style="list-style-type: none"> • Aankoop grond • Groot onderhoud
<i>Structurele subsidie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Jeugdleden 	<ul style="list-style-type: none"> • Veldonderhoud

C. Beleidsoverleg

De gemeente treedt tijdens het beleidsproces op meerdere momenten in overleg met burgers of organisaties. Dit overleg is van belang voor een goede uitwerking van het uitgestippelde beleid. In het overleg kan men elkaar op de hoogte houden van wensen, mogelijkheden en onmogelijkheden zodat het beleid of de uitvoering daarvan eventueel nog bijgesteld dient te worden.

De gemeente heeft er ook bewust voor gekozen om Algemeen Sportbelang vanaf het begin bij het opstellen van deze sportnota "Poldersport in beeld" te betrekken. Op deze wijze ontstaat er draagvlak voor het beleid. In eerste instantie fungeert het bestuur van de Algemeen Sportbelang als aanspreekpunt voor de gemeente. De bevindingen die Algemeen Sportbelang inventariseert uit de sportenquête vormen de basis van deze nota.

5.4 Conclusie

Aan de hand van het voorafgaande wordt duidelijk dat het huidige beleid niet geheel aansluit bij de toekomstige ontwikkelingen die in hoofdstuk drie uitgebreid aan de orde zijn gekomen. Een aantal onderdelen van sportbeleid dient nader te worden bekeken en hierbij moet in ogenschouw worden genomen dat niet alle tendensen voor een kleinere gemeente van belang zijn. Het sportgezondheidsbeleid en topsportbeleid zijn niet de onderdelen van het sportbeleid waarin een gemeente als Anna Paulowna zich zou moeten specialiseren. Bovendien kunnen onderdelen van zowel sportgezondheidsbeleid als topsportbeleid wel deel uit maken van de andere beleidsvelden. Voor de verdere uitwerking van de sportnota "Poldersport in beeld" gaat de gedachte meer uit naar de onderdelen accommodatiebeleid, subsidie- en tariefbeleid, sportstimuleringsbeleid, vrijwilligersbeleid annex verenigingsondersteuning en tenslotte het beleidsproces.

In het volgende hoofdstuk wordt kort ingegaan op bovengenoemde deelonderwerpen. Tevens wordt enigszins duidelijk hoe de verschillende deelnota's er uit zullen gaan zien. Bovendien kan aan de hand van die korte inhoud een keuze worden gemaakt welke deelnota het eerst ontwikkeld moet worden.

6. OPZET DEELNOTA'S

6.1 Werkwijze

Er is al eerder in deze sportnota aangegeven dat de gemeente er bewust voor gekozen heeft Algemeen Sportbelang vanaf het begin bij het opstellen van de sportnota te betrekken. Hierdoor wordt er draagvlak gecreëerd en kan vermeden worden dat de sportnota al verouderd is voordat deze wordt uitgebracht. Tevens kunnen direct die onderwerpen worden opgepakt die het meest van belang zijn en kan op termijn de nota stapsgewijs actueel worden gehouden.

De verschillende beleidsterreinen zijn aangehouden als indeling voor de verschillende deelnota's

1. Waaraan is behoefte?
2. Wat willen we bereiken?
3. In hoeverre vindt het sportbeleid steun in de gemeentelijke organisatie?
4. Waarin is de gemeente sterk en zwak?

Het spreekt voor zich dat deze punten in de voorfase van deze nota nog niet al te ver worden uitgediept. Dat dient te gebeuren per deelnota. Wel dienen we deze vragen in ons achterhoofd te houden bij het bepalen van de hoogste prioriteit.

6.2. Deelnota's "Poldersport in beeld"

A. Accommodatiebeleid

Sportaccommodaties zijn een belangrijk onderdeel van het gemeentelijk sportbeleid. Zij zijn een belangrijk element bij de verwezenlijking van de doelstellingen van het sportbeleid. Daar waar de organisatie en uitvoering van de vormgeving van sportverenigingen en sportactiviteiten aan het particulier initiatief wordt overgelaten, is de betrokkenheid van de gemeente ten opzicht van de accommodaties anders. Sportaccommodaties worden gerekend tot infrastructurele voorzieningen binnen een gemeente waarvoor de gemeente medeverantwoordelijk is. Tevens draagt de aanwezigheid van voldoende en goed geutiliteerde sportvoorzieningen bij aan een aantrekkelijk woon- en leefklimaat.

Het is dan ook belangrijk, dat het beleid omtrent de sportaccommodaties heldere manier wordt vastgelegd. Een goed accommodatieplan voorkomt dat zowel de verenigingen als de gemeente voor verrassingen komen te staan. Bij iedere aanvraag moet duidelijk zijn of de aanvraag in het accommodatieplan past en wanneer de aanvraag gehonoreerd kan worden. Onderdelen die in een accommodatieplan aan de orde komen zijn:

1. inventarisatie sportaccommodaties
2. inventarisatie eigendoms- en beheerssituatie
3. criteria waaraan sportaccommodaties moeten voldoen
4. criteria voor spreiding van accommodaties
5. criteria voor nieuwbouw en aanpassing
6. aandacht sportveldjes, trapveldjes, basketbalpleintjes etc.
7. privatisering en uitbesteding
8. procedure aanvragen nieuwbouw en onderhoud
9. bijdrageregeling
10. planningsnormen

Gaandeweg de uitwerking kan blijken dat bovengenoemde lijst moet worden aangepast. De lijst geeft echter wel een indicatie wat een accommodatiebeleid behelst. Ook zal er waarschijnlijk niet aan worden ontkomen ook naar de tarieven te kijken, terwijl dit feitelijk een ander beleidsonderdeel is.

B. Subsidie- en tariefbeleid

Door een groot deel van de kosten van accommodaties voor rekening van de gemeente te nemen, voorziet de gemeente in een breed aanbod aan sportvoorzieningen tegen een betaalbare prijs. Daar is in principe niets mis mee want sport is belangrijk. Feit is wel dat de werkelijke hoogte van de subsidie daarom moeilijk is te bepalen.

De vraag is nu hoe het huidige tariefstelsel en de subsidieregeling inzichtelijker, eerlijker, doelgerichter, flexibeler kan worden ingericht. Eén van de manieren om dit te doen is het veranderen van indirecte subsidies in directe subsidies. Een andere is om de grondslagen van het subsidie- en tariefbeleid te verhelderen en zo nodig aan te passen. Voor de gemeente Anna Paulowna kan gesteld worden dat er al in jaren weinig gedaan is aan het subsidie- en tariefbeleid. In dat licht bezien wordt het tijd te onderzoeken of de subsidies wel doelmatig worden verstrekt en of het tarievenstelsel nog wel juist is. Niet uit bezuinigingsoverwegingen, maar om de gelden op een juiste wijze te verdelen, waarbij de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van sport een belangrijke rol spelen. Onderdelen die aan de orde moeten komen zijn:

1. evaluatie huidige subsidie- en tariefstelsel, met betrekking tot inzichtelijkheid, eerlijkheid en doelgerichtheid
2. van inputsubsidies naar outputsubsidies
3. waar kunnen onvoorwaardelijke en indirecte subsidies worden vervangen door voorwaardelijke en directe subsidies
4. doelgroepen / onderdelen / activiteiten bepalen waar nu geen subsidie aan wordt verstrekt, maar die volgens de gemeentelijke sportdoelstellingen wel voor subsidie in aanmerking komen
5. procedure overleg sportwereld over dit beleid

Ook hier zal sprake zijn van een zekere overlap met andere beleidsterreinen, zoals accommodatiebeleid, sportstimuleringsbeleid en vrijwilligersbeleid/verenigingsondersteuning.

C. Sportstimuleringsbeleid

Door de sterke toename van de sportbeoefening sinds de jaren zestig, kent het sportstimuleringsbeleid tegenwoordig andere doelstellingen dan een decennium geleden. Het accent is verschoven van kwantiteit naar kwaliteit en er dus niet meer primair op gericht mensen aan het sporten te krijgen vanuit een aanbodgerichte oriëntatie, maar om meer mensen vanuit een klantgerichte houding naar volle tevredenheid te laten sporten en bewegen. Wel krijgen sommige specifieke groepen nog altijd extra aandacht, zoals ouderen, allochtonen, vrouwen en gehandicapten, omdat zij nog altijd ondervertegenwoordigd zijn. Maar ook hier geldt dat het beleid meer van de wensen en behoeften van deze doelgroepen zelf uit gaat. Bovendien staat sportstimulering van deze groepen niet op zichzelf, maar is het onderdeel geworden van een breed beleid om achterstanden in de maatschappelijke participatie en integratie weg te werken.

Onderdelen die aan de orde moeten komen zijn:

1. inventarisatie van huidig sportstimuleringsbeleid (activiteiten en middelen)
2. hoe het doelgroepenbeleid kan worden ondergebracht in het algemene welzijnsbeleid
3. hoe de doelgroepen bij de beleidsvorming kunnen worden betrokken
4. samenwerking onderwijs en sportverenigingen
5. ideevorming activiteiten

D. Vrijwilligersbeleid / verenigingsondersteuning

Zeker wanneer de overheid meer verantwoordelijkheid voor de beleidsuitvoering bij de sportvereniging wil leggen, heeft de eenieder alle belang bij sterke, levensvatbare sportorganisaties. Deze sportverenigingen zijn afhankelijk van vrijwilligers. Uit landelijk onderzoek is gebleken dat ongeveer de helft van de sportverenigingen te maken heeft met een vrijwilligerstekort, zowel kwantitatief als kwalitatief. Het wordt steeds moeilijker vrijwilligers te binden aan een vereniging. Consumentisme, shoppen en zappen zijn veel gehoorde kreten. Daarnaast worden verenigingen meer en meer geconfronteerd met allerlei maatregelen. Als voorbeelden zijn te noemen de milieuwetgeving en de flexwet. Bovengenoemde problemen spelen zich ook in de gemeente Anna Paulowna af en zijn dan ook zeker een reden tot zorg. In dat licht bezien is het een goed idee om eens te onderzoeken hoe de verenigingen op dit terrein kunnen worden ondersteund. Gemeentelijke hulp is daarbij onontbeerlijk. Bovendien snijdt het mes aan twee kanten. De gemeente heeft in het kader van het streven naar sociale activering er alle baat bij dat de burgers participeren in het maatschappelijke leven. Onderdelen die aan de orde moeten komen zijn:

1. inventarisatie van de problemen die verenigingen ervaren
2. stimuleren van gebruikmaking sportbonden, provinciale sportraden, NKS etc.
3. onderzoek naar subsidiemogelijkheden
4. projectplan Vrijwilligers In de Sportvereniging (van Sportservice Noord-Holland)
5. imagoverbetering vrijwilligerswerk
6. hoe er een gemeentelijk vrijwilligersbeleid van de grond kan komen

E. Beleidsproces

Zoals al eerder gememoreerd dient het sportbeleid niet meer puur vanuit het gemeentehuis tot stand te komen, maar dient er sprake te zijn van een interactieve beleidsvorming. In gemeente Anna Paulowna is het al jaren de gewoonte dat Algemeen Sportbelang de gemeente van advies dient bij subsidieverzoeken op het gebied van sport. Daarnaast vindt er ca. 4 keer per jaar een overleg plaats tussen gemeente en Algemeen Sportbelang en is de gemeente ieder jaar aanwezig op de jaarvergadering van Algemeen Sportbelang. Op deze wijze houdt de gemeente contact met 'de sport'. Deze contacten zijn echter niet gestructureerd en geformaliseerd. In die zin ligt het voor de hand te onderzoeken of de huidige methode van overleg nog wel voldoet en of er duidelijke, op schrift gestelde, afspraken moeten worden gemaakt omtrent de taken van Algemeen Sportbelang. Dit zou tot gevolg kunnen hebben dat de rol van Algemeen Sportbelang wordt verzwaaard. Het spreekt voor zich dat dit afhankelijk is van hetgeen de gemeente, Algemeen Sportbelang en de sportorganisaties willen.

7. KEUZE VOLGORDE DEELNOTA'S

Hoewel uit het voorafgaande is gebleken dat alle vijf de onderdelen aandacht verdienen, heeft de gemeente toch geconcludeerd dat het ondoenlijk is om met alle onderdelen tegelijk te beginnen. Daarentegen betekent een keuze voor een bepaald onderdeel niet dat er op de andere terreinen eerst niets zal gebeuren. Er is altijd sprake van een bepaalde overlap tussen de deelreinen. Bovendien zijn er soms ook zaken die al in gang zijn gezet, denk hierbij aan het overleg met Sportservice Noord-Holland betreffende verenigingsondersteuning en vrijwilligerswerk.

De gemeente is het met Algemeen Sportbelang eens dat het accommodatiebeleid de meeste prioriteit verdient. De laatste jaren is de gemeente vaak geconfronteerd met aanvragen voor verbouw, uitbreiding en nieuwbouw van sportaccommodaties. Op die terreinen zijn er af en toe ook de nodige fricties ontstaan tussen 'de sport' en de gemeente. Ook wordt er lang gesproken over het al dan niet privatiseren van accommodaties of het uitbesteden c.q. overlaten van bepaalde onderhoudstaken. Een nota over het accommodatiebeleid dient alle pro's en contra's eens op een rij te zetten, waardoor uiteindelijk een duidelijke keuze gemaakt kan worden over het al dan niet privatiseren. Er moet wel beseft worden dat met deze keuze wel direct de meest arbeidsintensieve nota ontwikkeld gaat worden. Er mag dan ook niet worden verwacht dat een dergelijk nota binnen een paar maanden gereed is. Het betekent echter wel dat er vanaf het begin zonder onderbrekingen aan de nota zal en moet worden gewerkt. Dit vereist een discipline van zowel de gemeente, Algemeen Sportbelang en de sportverenigingen. De gemeente is er echter van overtuigd dat dit in gezamenlijkheid en harmonie zal lukken. Gelet op de tijdsinvestering die nodig is voor de nota over het accommodatiebeleid, acht de gemeente het op dit moment nog te vroeg om al een keuze te maken voor de volgende deelnota. Dit zal te zijner tijd worden bekeken.

BIJLAGE 1: GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Gemeente Schagen (1995). *Sportnota*. Schagen

Gemeente Texel (1999). *Texel: Breed in de Sport*. Den Burg

Heuvel, M. van den, Werff, H. van der (1998). *Trendanalyse Sport, ontwikkelingen in de sportdeelname en organisatiegraad van de sport in de periode 1975 - 1995*. Tilburg.

Ministerie van VWS (1998). *Van specialist tot all-rounder: Impulsen voor gemeentelijk sportbeleid*. Den Haag.